

Wyrok z dnia 9 grudnia 1998 r.

I PKN 503/98

Sąd pracy może uznać przywrócenie do pracy za niecelowe (art. 45 § 2 KP), jeżeli wypowiedzenie umowy o pracę było uzasadnione naruszeniem przez pracownika jego obowiązków, choćby pracodawca naruszył przepisy dotyczące rozwiązywania umów o pracę w tym trybie, w szczególności dotyczące formy (art. 30 § 4 KP).

Przewodniczący: SSN Andrzej Kijowski, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 9 grudnia 1998 r. sprawy z powództwa Joanny K. przeciwko Urzędowi Kontroli Skarbowej w B.P. o przywrócenie do pracy i premię, na skutek kasacji strony pozwanej od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 17 czerwca 1998 r. [...]

z m i e n i ł zaskarżony wyrok w części dotyczącej żądania przywrócenia do pracy - odszkodowania (pkt I) oraz rozstrzygnięcia o kosztach (pkt III) w ten sposób, że apelację powódki w tym zakresie od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Białej Podlaskiej z dnia 17 marca 1998 r. [...], oddalił i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania apelacyjnego;

odrzucił kasację w pozostałym zakresie i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Białej Podlaskiej, wyrokiem z dnia 17 marca 1998 r. [...] zasądził od pozwanego Urzędu Kontroli Skarbowej w B.P. na rzecz powódki Joanny K. kwotę 1.057,20 zł tytułem odszkodowania, oddalił powództwo w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach postępowania i rygorze natychmiastowej wykonalności. Sąd Rejonowy ustalił, że powódka była zatrudniona na podstawie umowy o pracę na czas nie określony na stanowisku starszego referenta i podlegała bezpoś-

rednio kierownikowi Oddziału Ogólnego Kadr i Szkolenia. Do zakresu jej obowiązków należało między innymi prowadzenie kancelarii Urzędu oraz sekretariatu dyrektora, a także przyjmowanie telefonów. Strona pozwana wypowiedziała powódce umowę o pracę w dniu 31 grudnia 1997 r., podając jako przyczynę naruszenie obowiązków urzędnika państwowego, określonych w art. 17 ust. 2 pkt 2, 4 i 7 ustawy o pracownikach urzędów państwowych. Pismem z 10 lutego 1998 r. strona pozwana pozbawiła powódkę premii za IV kwartał 1997 r. Sąd Rejonowy ustalił, że powódka wychodziła w czasie godzin pracy, nie powiadamiając o tym przełożonego i nie wpisywała się do książki wyjść prywatnych. Prowadziła dużo rozmów o charakterze prywatnym, czym blokowała linię telefoniczną, tak że petenci nie mogli się dodzwonić do dyrektora. Zdaniem Sądu Rejonowego strona pozwana nie wskazała we właściwy sposób przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę, czym naruszyła art. 30 § 4 KP. Sąd uznał jednak przywrócenie powódki do pracy za niecelowe z uwagi na utratę przez stronę pozwaną zaufania do niej (art. 45 § 2 KP) i zasądził na rzecz powódki odszkodowanie. Sąd Rejonowy uznał, że zachodziły przesłanki pozbawienia powódki premii.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie w uwzględnieniu apelacji powódki, zmienił ten wyrok i przywrócił powódkę do pracy oraz zasądził na jej rzecz wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy w kwocie 652,40 zł oraz kwotę 1.300 zł tytułem premii. Sąd drugiej instancji uznał stan faktyczny ustalony przez Sąd Rejonowy za miarodajny dla rozstrzygnięcia sprawy. Nie podzielił jednak poglądu Sądu pierwszej instancji o niecelowości przywrócenia powódki do pracy. Oceniał, że każde wypowiedzenie umowy o pracę wiąże się z utratą zaufania do pracownika, jednakże musi to być uzasadnione. Przyjęcie wykładni Sądu pierwszej instancji powodowałoby zdaniem Sądu Wojewódzkiego, że przywrócenie do pracy nigdy nie mogłoby być realizowane, a przepis art. 45 § 1 KP byłby "przepisem martwym". Zdaniem Sądu drugiej instancji art. 45 § 2 KP jest wyjątkowy i nie może być interpretowany rozszerzająco. Sąd drugiej instancji uznał też, że pozbawienie powódki premii było bezpodstawne.

Wyrok ten zaskarżyła kasacją strona pozwana. Zarzuciła naruszenie art. 45 § 2 KP i § 4 lit. c regulaminu w sprawie zasad przyznawania premii pracownikom Urzędu Kontroli Skarbowej w B.P. Zarzuciła także naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 131 KPC przez niedoręczenie stronie pozwanej uzasadnienia apelacji oraz art. 328 § 2 KPC przez zbyt pobieżną analizę stanu faktycznego zawartą w uza-

sadnieniu wyroku oraz nieustosunkowanie się do wszystkich faktów, które Sąd uznał za udowodnione. Strona pozwana wywiodła, że otrzymała odpis apelacji, który nie spełniał wymagań określonych w art. 368 KPC, bowiem nie zawierał uzasadnienia zarzutów apelacyjnych. W związku z czym strona pozwana została pozbawiona możliwości ustosunkowania się do zarzutów apelacji, a przez to udzielenia na nią odpowiedzi. Strona pozwana podniosła, że przyczyną wypowiedzenia umowy o pracę powodce było naruszenie obowiązków urzędnika państwowego. Sąd drugiej instancji nie wziął pod uwagę charakteru pracy w Urzędzie Kontroli Skarbowej, który jest organem administracji rządowej szczebla wojewódzkiego o charakterze specjalnym. Przez sekretariat Urzędu przepływa szereg informacji objętych tajemnicą, nie tylko służbową lecz państwową i skarbową. Urzędnik państwowy na każdym stanowisku powinien budzić pełne zaufanie nie tylko swoich przełożonych ale także wszystkich petentów. Sąd Wojewódzki nie wziął pod rozwagę, że pracodawca może zasadnie wypowiedzieć umowę o pracę w ramach realizacji zasady doboru pracowników w sposób zapewniający najlepsze wykonywanie realizowanych zadań, jeżeli może przewidzieć, że zatrudnienie nowych pracowników pozwoli na osiągnięcie lepszych rezultatów pracy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja w sprawie o przywrócenie do pracy jest dopuszczalna bez względu na wartość przedmiotu zaskarżenia - art. 393 pkt 1 KPC (postanowienie z dnia 27 lutego 1997 r., I PKN 16/97, OSNAPiUS 1997 nr 23, poz. 467). Natomiast dopuszczalność kasacji w sprawie o świadczenie pieniężne zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia, do oznaczenia którego stosuje się odpowiednio przepisy o wartości przedmiotu sporu. Wprawdzie zgodnie z art. 21 KPC w przypadku dochodzenia pozwem kilku roszczeń zlicza się ich wartość, ale przy określeniu wartości przedmiotu zaskarżenia w kasacji nie można sumować wartości roszczeń majątkowych o ukształtowanie (przeważający element roszczenia o przywrócenie do pracy) z wartością roszczenia pieniężnego dochodzonego na innej podstawie faktycznej i prawnej (por. wyrok z dnia 23 września 1997 r., I PKN 277/97, OSNAPiUS 1998 nr 14, poz. 417). Wynika to z odpowiedniego stosowania przepisów o wartości przedmiotu zaskarżenia i specyficznej cechy powództw o ustalenie i ukształtowanie, w których dopuszczalność kasacji nie jest zależna od wartości przedmiotu zaskarżenia. Dlatego

należało uznać, że kasacja strony pozwanej w zakresie dotyczącym premii wynoszącej 1 300 zł, była niedopuszczalna i podlegała odrzuceniu na podstawie art. 393⁸ § 1 w związku z art. 393 pkt 1 KPC.

Nie są słuszne zarzuty strony pozwanej dotyczące naruszenia przepisów postępowania. Brak możliwości zapoznania się z uzasadnieniem apelacji mógł stanowić dla strony pozwanej pewne utrudnienie w obronie jej praw. Z pewnością jednak nie pozbawiał strony pozwanej takiej możliwości, a mając charakter przejściowy nie mógł wpłynąć na wynik sprawy (art. 393¹ pkt 2 KPC). Nie jest również zasadny zarzut naruszenia art. 328 § 2 KPC przez Sąd drugiej instancji (ściślej mówiąc tego przepisu w związku z art. 391 KPC), gdyż uzasadnienie wyroku tego Sądu, w powiązaniu z akceptowanymi wywodami uzasadnienia Sądu pierwszej instancji, spełnia wymagania tego przepisu (por. np. postanowienie z dnia 22 kwietnia 1997 r., II UKN 61/97, OSNAPiUS 1998 nr 3, poz. 104).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem (por. np. wyrok z dnia 25 listopada 1997 r., I PKN 385/97, OSNAPiUS 1998 nr 18, poz. 538) utrata zaufania do pracownika może stanowić przyczynę uzasadniającą wypowiedzenie umowy o pracę, jeżeli znajduje oparcie w przesłankach natury obiektywnej oraz racjonalnej i nie jest wynikiem arbitralnych ocen lub subiektywnych uprzedzeń. Z tego punktu widzenia ocena Sądu pierwszej instancji, że istniały przyczyny uzasadniające wypowiedzenie powódce umowy o pracę nie budzi wątpliwości. Słusznie Sąd pierwszej instancji, przy naruszeniu przez pracodawcę art. 30 § 4 KP, rozważył w tej sytuacji możliwość zasądzenia na rzecz powódki odszkodowania, w miejsce żądanego przywrócenia do pracy (art. 45 § 2 KP). Należy bowiem uznać, że w generalnej klauzuli zawartej w art. 45 § 2 KP o niecelowości przywrócenia do pracy, mieści się sytuacja, w której wypowiedzenie umowy o pracę jest uzasadnione, zwłaszcza okolicznościami związanymi z naruszeniem przez pracownika jego obowiązków, a pracodawca naruszył inne przepisy o rozwiązywaniu umowy o pracę w tym trybie, w szczególności dotyczące formy (por. np. wyrok z dnia 19 listopada 1997 r., I PKN 374/97, OSNAPiUS 1998 nr 17, poz. 508). Nie jest zasadny wniosek Sądu drugiej instancji, że przy takiej wykładni tego przepisu, art. 45 § 1 KP byłby przepisem "martwym". Słusznie Sąd drugiej instancji twierdzi, że z reguły postępowanie sądowe o przywrócenie do pracy nie wpływa korzystnie na układ wzajemnych stosunków między stronami stosunku pracy. Należy jednak odróżnić sytuację, gdy nie było przyczyn uzasadniających wypowiedzenie lub nie polegały one na naruszeniu przez pracownika jego obowiązków i w

toku procesu powstał lub pogłębił się konflikt między stronami, od sytuacji, w której istniały przyczyny uzasadniające wypowiedzenie, a zwłaszcza były one znaczące i polegały na naruszaniu obowiązków pracowniczych. Stosowanie w tej ostatniej sytuacji przepisu art. 45 § 2 KP, w ramach swobodnego uznania sądu, należy uznać za prawidłowe.

Z tych względów na podstawie art. 393¹⁵ oraz art. 100 KPC orzeczono jak w sentencji.

=====